

— Έθνη, Έθιμα και Παραδόσεις Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς

Χάρης Μπαμπαλής,
Γιάννης Μπούζας,
Γιώργος Νικολής

Υπεύθυνη καθηγήτρια:
Μαρίκίτα Μιχαλοπούλου



Περιεχόμενα

Δωδεκαήμερο

Ιστορία

Εορτολόγιο

Κάλαντα

Παραδόσεις

Έθιμα, (Έθιμα ανά περιοχή)

Ενδυμασίες

Παραδοσιακά Πιάτα

ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟ

Ονομάζουμε «Δωδεκαήμερο» ή «Δωδεκάμερο» την περίοδο των δώδεκα ημερών, από την παραμονή των Χριστουγέννων ως τα Θεοφάνια (Φώτα). Το Δωδεκαήμερο είναι μια έντονη γιορταστική περίοδος που συνδέεται με πλήθος έθιμα, παραδόσεις και θρύλους του λαού μας.

Στα πρώτα χριστιανικά χρόνια η γιορτή των Θεοφανείων κάλυπτε τα Χριστούγεννα και την Πρωτοχρονιά. Τα Χριστούγεννα (σύνθετη λέξη της δημοτικής Χριστός + γέννα) δηλώνουν την ετήσια χριστιανική εορτή της γέννησης του Χριστού και κατ' επέκταση το σύνολο των εορτών από της Γεννήσεως μέχρι και των Θεοφανίων (Γιορτές των Χριστουγέννων). Τα Χριστούγεννα γιορτάζονται στις 25 Δεκεμβρίου.



Ιστορία του εορτασμού των Χριστουγέννων

Η παράδοση θεωρεί ότι η αρχαιότερη ομιλία για τη γιορτή των Χριστουγέννων εκφωνήθηκε από τον Μέγα Βασίλειο στην Καισάρεια της Καππαδοκίας το έτος 376 μ.Χ. Άλλες Ιστορικές πηγές επισημαίνουν πως ο εορτασμός των Χριστουγέννων άρχισε να τηρείται στη Ρώμη γύρω στο 335, αν και κάποιοι ερευνητές βασιζόμενοι σε αρχαίους ύμνους με χριστουγεννιάτικη θεματολογία θεωρούν ότι τα πρώτα βήματα που οδήγησαν στον εορτασμό αυτό έγιναν μέσα στον τρίτο αιώνα.



Ιστορία του εορτασμού των Χριστουγέννων (συνέχεια)

Με βάση αυτή την υποθετική πηγή η Γέννηση του Χριστού ορίσθηκε κατά το χειμερινό ηλιοστάσιο όπου και αρχίζει η αύξηση της διάρκειας της ημέρας σε σχέση με τη διάρκεια της νύχτας. Για τον καθορισμό της 25ης Δεκεμβρίου ως ημερομηνία εορτασμού, έλαβαν υπόψη προφανώς η μεγάλη εθνική εορτή του "ανίκητου" θεού Ήλιου (Dies Natalis Solis Invicti).



Εορτολόγιο

Της εορτής των Χριστουγέννων προηγείται νηστεία «τεσσαράκοντα ημερών» που αρχίζει από την εορτή του αποστόλου Φιλίππου (14 Νοεμβρίου) στο λαϊκό καλεντάρι χαρακτηρίζεται ως Μικρή Αποκριά, γιατί από την επομένη αρχίζει η νηστεία των σαράντα ημερών για τα Χριστούγεννα, η οποία και λέγεται Μικρή Σαρακοστή. Η Υμνολογία της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας περιλαμβάνει λαμπρούς ύμνους για τη μεγάλη αυτή εορτή.

Εορτολόγιο (συνέχεια)

- Στη Δύση η εορτή των Χριστουγέννων εορτάζεται λαμπρότερα από εκείνη της Ανάστασης, σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει στην Ανατολή.
- Ανήμερα των Χριστουγέννων σύμφωνα με το ελληνικό/ορθόδοξο εορτολόγιο, γιορτάζουν αρκετά ελληνικά ονόματα: ο Χρήστος η Χριστίνα, ο Εμμανουήλ και η Εμμανουέλα.



Προέλευση της λέξης «Κάλαντα»



Η λέξη κάλαντα προέρχεται από τη λατινική “calenda”, που σημαίνει αρχή του μήνα, ενώ στην ελληνική διαμορφώθηκε από το ρήμα “καλώ”.

Τι είναι τα κάλαντα

Τα κάλαντα έχουν τη βάση τους σε παλιά λαϊκά τραγούδια. Πρόκειται για τραγούδια με ευχές για τον νοικοκύρη και τα άλλα μέλη της οικογένειας. Τα κάλαντα είναι μία πράξη τελετουργική, η οποία σύμφωνα με τη λαϊκή αντίληψη έχει ως αποτέλεσμα την ευημερία.



Κάλαντα στα πρώιμα χριστιανικά χρόνια

Τα παιδιά κρατούσαν ένα κλαδί ελιάς ή δάφνης, στολισμένα με καρπούς και άσπρο μαλλί και γύριζαν και τραγουδούσαν και τους έδιναν δώρα. Την εποχή του Βυζαντίου κρατούσαν ραβδιά ή φανάρια ή ομοιώματα πλοιαρίων ή και κτηρίων στολισμένων, και τραγουδούσαν συνοδεύοντας το τραγούδι με κρούση τριγώνου ή τυμπάνου.



Τα κάλαντα στα παλιότερα χρόνια (συνέχεια)

- ✓ Στα παλιά χρόνια τα παιδιά τραγουδούσαν τα κάλαντα το βράδυ της παραμονής των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς και των Φώτων, κρατώντας φαναράκια αναμμένα και φλογέρες ή φυσαρμόνικες και όλοι μαζί τραγουδούσαν τα κάλαντα.
- ✓ Τα παιδιά που κατοικούσαν στα νησιά και τις παραθαλάσσιες περιοχές της Ελλάδας, κατασκεύαζαν από χαρτόνι ή τσίγκο καραβάκια στολισμένα με χρωματιστά χαρτιά και φωτάκια.
- ✓ Στις ορεινές περιοχές τα παιδιά κρατούσαν για φανάρι μια στολισμένη εκκλησιά, που την ονόμαζαν «Αγία Σοφία». Την στόλιζαν με καμπανάκια και χρωματιστά χαρτιά. Επίσης στα χέρια τους κρατούσαν ένα κοφινάκι όπου τοποθετούσαν τα φιλοδωρήματα, δηλαδή αβγά, σύκα, χρήματα ενώ την παραμονή της Πρωτοχρονιάς και των Θεοφανίων είχαν μαζί τους και μια μικρή σούβλα μήκους ενός μέτρου, όπου περνούσαν τεμάχια χοιρινού κρέατος.

Κάλαντα

Τα πιο γνωστά
κάλαντα με βάση την
προέλευσή τους,
είναι 13.



Κάλαντα Χριστουγέννων και Πρωτοχρονιάς

- Πανελλήνια
 - ✓ Κάλαντα Χριστουγέννων
 - ✓ Κάλαντα Πρωτοχρονιάς
- Λιγότερο γνωστά
 - ✓ Κάλαντα Χριστουγέννων Μωραΐτικα
 - ✓ Κάλαντα Θράκης
 - ✓ Κάλαντα Χριστουγέννων Δωδεκανήσων
 - ✓ Κάλαντα Χριστουγέννων Κρήτης
 - ✓ Κάλαντα Ηπειρωτικά
 - ✓ Κάλαντα Πρωτοχρονιάς Τήνου
 - ✓ Κάλαντα Πρωτοχρονιάς Αμοργού
 - ✓ Παλιά κάλαντα της Πρωτοχρονιάς στις Δυτ. Επαρχίες
 - ✓ Κεφαλλονίτικα Κάλαντα Πρωτοχρονιάς
 - ✓ Ζακυνθινά Κάλαντα
 - ✓ Κερκυραϊκά Κάλαντα



ΚΑΛΑΝΤΑ

- Στα νησιά τραγουδούσαν τα κάλαντα τα παιδιά κρατώντας φωτισμένα καράβια που έφτιαχναν από μόνα τους.
- Τα αγιοβασιλιάτικα καραβάκια είναι ένα έθιμο που αναβιώνει κάθε παραμονή πρωτοχρονιάς στη Χίο.



ΕΘΙΜΑ

Στις 25 Δεκεμβρίου κάθε χρόνο οι Ρωμαίοι γιόρταζαν τα γενέθλια του “Αήττητου Ήλιου” (χειμερινό ηλιοστάσιο). Με το πέρασμα του χρόνου η ημέρα αυτή αντικαταστάθηκε από τους χριστιανούς με την γέννηση του Χριστού.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τα γενέθλια του Χριστού παλαιότερα τα γιόρταζαν στις 6 Ιανουαρίου μαζί με τη βάπτιση, ενώ το 378 γιορτάστηκαν στην Κωνσταντινούπολη για πρώτη φορά ως αυτοτελής εορτή.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΔΕΝΔΡΟ

Το Χριστουγεννιάτικο δένδρο συμβολίζει την αναβλάστηση και την καινούργια ζωή, σε αντίθεση με τη νέκρωση του Χειμώνα.

Το πιο συνηθισμένο έθιμο που συναντάται σε κάθε σπίτι στη χώρα μας είναι το χριστουγεννιάτικο δέντρο το οποίο δέχεται διακόσμηση και σύμφωνα με τη παράδοση, την ημέρα των Χριστουγέννων ο Άη Βασίλης αφήνει από κάτω τα δωράκια των παιδιών.



ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Το Χριστουγεννιάτικο δένδρο πρωτοεμφανίστηκε στη Γερμανία, αυτό το γερμανικό – σκανδιναβικό έθιμο διαδόθηκε στην Ελλάδα επί της βασιλείας του Όθωνα.

Στην Ελλάδα η πρώτη μορφή δένδρου των Χριστουγέννων, που σήμερα στολίζεται με μπάλες, ήταν τα κλαριά ελιάς και μυρτιάς, ως σύμβολο αναβλάστησης και καινούργιας ζωής.



Χριστουγεννιάτικο στεφάνι



- Την παραμονή των Χριστουγέννων συνηθίζεται στα χωριά να κρεμούν έξω από την πόρτα των σπιτιών πλεξούδες από σκόρδα, πάνω στις οποίες καρφώνουν γαριφαλάκια για να διώξουν την κακογλωσσιά που «καρφώνει» την ευτυχία του σπιτιού τους.
- Την εξώπορτα των σπιτιών κοσμεί, επίσης, ένα στεφάνι από έλατο, διακοσμημένο με χριστουγεννιάτικα στολίδια. Σύμφωνα με την παράδοση, το στεφάνι φέρνει τύχη στους ενοίκους του σπιτιού.

ΤΟ ΣΤΟΛΙΣΜΑ ΤΟΥ ΚΑΡΑΒΙΟΥ

- Ένα έθιμο που τα τελευταία χρόνια τείνει να εξαφανιστεί και τη θέση του έχει πάρει το ξένο έθιμο του χριστουγεννιάτικου δέντρου.
- Το καράβι συμβολίζει την καινούργια πλεύση του ανθρώπου στη ζωή, μετά τη γέννηση του Χριστού.



Οι Έλληνες στολίζουν καράβι τα χριστούγεννα καθώς η Ελλάδα είναι νησιωτική χώρα και δίνεται έτσι η ευχή "καλοτάξιδο να είναι το νέο έτος."

ΣΠΑΣΙΜΟ ΤΟΥ ΡΟΔΙΟΥ



Στην Πελοπόννησο, έχουν το σπάσιμο του ροδιού. Τη Πρωτοχρονιά ο νοικοκύρης του σπιτιού πηγαίνει στην εκκλησία κρατώντας το ρόδι του για να το “λειτουργήσει”. Μετά πηγαίνοντας στο σπίτι του, χτυπάει την πόρτα της εισόδου και ανοίγοντας του σπάει με δύναμη το ρόδι για να σκορπιστούν τα σπόρια του παντού στο σπίτι.

Παράλληλα με το σπάσιμο του ροδιού, δίνουν και την ευχή: “με υγεία, ευτυχία και χαρά το νέο έτος και όσα σπόρια έχει το ρόδι, τόσες λίρες να έχει η τσέπη μας όλη την χρονιά”.

ΕΘΙΜΑ ΑΝΑ ΠΕΡΙΟΧΕΣ



ΜΠΑΜΟΥΣΙΑΡΑΙΟΙ

Ένα ακόμα έθιμο της Θράκης είναι και οι “Μπαμουσιαραίοι”. Την δεύτερη μέρα των Χριστουγέννων, δύο άντρες μεταμφιέζονται ο ένας σε Μπαμουσιαραίο και ο άλλος στην γυναίκα του. Ο Μπαμουσιαραίος φορά μία νεροκολοκύθα στο πρόσωπο που της έχει ανοίξει τρύπες για μάτια και στόμα, προβιές προβάτων, και κρεμασμένα κουδούνια στην μέση. Οργανοπαίκτες με νταούλια, ζουρνάδες και γκάιντες τους συνοδεύουν και με την έντονη μουσική τους ξεσηκώνουν το χωριό.



ΜΩΜΟΓΕΡΟΙ



Ένα έθιμο των Μακεδόνων, είναι οι “Μωμόγεροι”. Ένα είδος δηλαδή παραδοσιακού λαϊκού θεάτρου που αναβιώνει σε όλα τα χωριά όπου υπάρχουν πρόσφυγες από τον Πόντο. Οι πρωταγωνιστές αυτών των θεατρικών παραστάσεων κάνουν μιμητικές κινήσεις, ενώ τα πρόσωπά τους είναι μακιγιαρισμένα όπως το δέρμα των γερόντων.

ΑΝΑΜΜΕΝΟ ΠΟΥΡΝΑΡΙ

Όταν γεννήθηκε ο Χριστός και πήγαν οι βοσκοί να προσκυνήσουν, ήταν νύχτα σκοτεινή. Βρήκαν κάπου ένα ξερό πουρνάρι κι έκοψαν τα κλαδιά του. Από τότε, λοιπόν, στα χωριά της Άρτας, όποιος πάει στο σπίτι του γείτονα, κρατούν ένα κλαρί πουρνάρι, ή ό,τι άλλο δεντρικό που καίει τρίζοντας.



ΓΟΥΡΟΥΝΟΧΑΡΑ

Είναι ένα έθιμο που συναντάται κυρίως στην κεντρική Ελλάδα κατά το οποίο πραγματοποιείται ένα γλέντι στο οποίο έχουμε τη σφαγή του γουρουνιού. Για αυτόν το λόγο έχει καθιερωθεί το όνομα του εθίμου.



ΤΟ ΠΑΝΤΡΕΜΑ ΤΗΣ ΦΩΤΙΑΣ

Την παραμονή των Χριστουγέννων, επειδή πιστεύουν ότι με την έναρξη του Δωδεκαημέρου οι καλικάτζαροι ανεβαίνουν στη γη, για να προκαλέσουν προβλήματα στους ανθρώπους, κρατάνε αναμμένη τη φωτιά για να απωθήσουν το κακό. Έτσι επιλέγουν ξύλα που αργούν τα καούν και τα “παντρεύουν”



ΤΟ ΤΑΪΣΜΑ ΤΗΣ ΒΡΥΣΗΣ

Την παραμονή των Χριστουγέννων οι κοπέλες του χωριού (Στερεά Ελλάδα) αλείφουν μία βρύση με βούτυρο και μέλι με την ευχή, όπως κυλά το νερό από εκεί, έτσι να κυλά και στο σπίτι η προκοπή.



Παραδοσιακά Πιάτα

- Τα Χριστούγεννα αποτελούν διαχρονικά μια εκ των δύο σημαντικότερων θρησκευτικών γιορτών στην Ελλάδα.
- Οι 12 μέρες που μεσολαβούν μεταξύ παραμονής Χριστουγέννων και Θεοφανείων, έχουν συνδεθεί με μυριάδες έθιμα ανά την Ελλάδα που ως κοινωνική αποστολή είχαν, πέραν του να τιμήσουν την γέννηση του θεανθρώπου, να ισχυροποιήσουν τους δεσμούς της οικογένειας.
- Όπως εύκολα μπορούμε να φανταστούμε, ένας εξάισιος τρόπος να μαζευτεί ολόκληρη η ελληνική οικογένεια και να επαληθεύσει τους δεσμούς της, ήταν το φαγητό και ειδικότερα το παραδοσιακό γιορτινό τραπέζι με τα απαραίτητα χριστουγεννιάτικα φαγητά.
- Κάθε τόπος δημιούργησε με το πέρασμα των χρόνων την δική του ιδιαίτερη παραδοσιακή χριστουγεννιάτικη κουζίνα μέσα από την οποία ερμήνευσε τα γεγονότα της θείας γέννησης και της έλευσης της νέας χρονιάς:

Βόρεια Ελλάδα – Θράκη

- Η «μσούρα» είναι ένα παραδοσιακό Χριστουγεννιάτικο φαγητό της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για μία τριλογία από χοιρινό κρέας, μοσχάρι και κοτόπουλο σιγοβρασμένο με λαχανικά και ρύζι στον φούρνο.
- Οι σαρμάδες είναι άλλο ένα γιορτινό φαγητό που έχει συμβολική σημασία καθώς το τύλιγμα των φύλλων του λάχανου συμβολίζει τα σπάργανα του Χριστού.
- Στον Έβρο την παραμονή των Χριστουγέννων, στο τραπέζι υπήρχαν εννέα διαφορετικά φαγητά, άβραστα και νηστίσιμα, συμβολίζοντας την αφθονία φαγητών όλο τον χρόνο κατά παραλληλισμό των εννέα μηνών κήσεως της Θεοτόκου.
- Κατά μια άλλη εκδοχή τα εννέα φαγητά συμβολίζουν τα μέρη που επισκέφθηκαν ο Χριστός την περίοδο διωγμού του θείου βρέφους από τον Ηρώδη.
- Η μπάμπω δεν λείπει από κανένα θρακιώτικο σπίτι: χοιρινό με μπόλικα μυρωδικά και μπαχαρικά, το οποίο σιγοβράζει όλο το βράδυ, ώστε να είναι έτοιμο και ζεστό το πρωί, μετά τη θεία λειτουργία των Χριστουγέννων.



Έπειρος

- Το γιορτινό τραπέζι περιλαμβάνει λαχανοντολμάδες, πίτες όπως το κουσμερί ή χοσμερί, κρεατόπιτα, μπατσαριά (σπανακόπιτα), γαλατόπιτα και γλυκιά κολοκυθόπιτα.
- Στα Γιάννενα το αγριογούρουνο σαλμί αλλά και τα κλασικά μπακλαβαδάκια έχουν την τιμητική τους!
- Στα Ζαγοροχώρια φτιάχνουν τα «σπάργανα», ένα γλυκό που μοιάζει με τηγανίτες και συμβολίζει τα σπάργανα του Χριστού.
- τα σπάργανα είναι χριστουγεννιάτικο παραδοσιακό φαγητό που φτιάχνεται στα ζαγοροχώρια και μοιάζει με τηγανίτες και συμβολίζει τα σπάργανα του Χριστού.



Πελοπόννησος

- Εδώ πρωταγωνιστεί το γουρουνόπουλο ψημένο στο φούρνο αλλά και η κρεατόπιτα που είναι κλασσικό χριστουγεννιάτικο φαγητό, για παράδειγμα στην Αρκαδία.
- η χωριάτικη κρεατόπιτα Αρκαδίας είναι κλασσικό χριστουγεννιάτικο φαγητό.
- Στη Σπάρτη, οι νοικοκυρές πλάθουν με υπομονή την χριστουγεννιάτικη κουλούρα και τη κάνουν σε σχήμα σταυρού και όχι στρογγυλό.
- Κάθε άκρη τη στολίζουν με αμύγδαλα και καρύδια.

Δωδεκάνησα, νησιά Αιγαίου, Κυκλάδες και άλλα Νησιά



- Στη Ρόδο απαραίτητα στο γιορτινό τραπέζι σερβίρονται τα «γιαπράκια», ντολμαδάκια δηλαδή ενώ στα υπόλοιπα νησιά παράλληλα με την γαλοπούλα σερβίρεται ψητό χοιρινό κρέας.
- Στην Σάμο τρώνε τα χοιροσφάγια και τη πηχτή, που ήταν βρασμένο χοιρινό κρέας με λεμόνι, το οποίο έπηξε λόγω του λίπους και το έτρωγαν ανήμερα τα Χριστούγεννα.
- Στην Σύρο ένα έθιμο θέλει να τρώνε κουνουπίδι ή μπρόκολο και ψάρι την παραμονή των Χριστουγέννων.
- Στην Μυτιλήνη φτιάχνουν πλατσέδα, γλυκά πιτάκια με καρύδι .
- Τα αμυγδαλωτά και οι δίπλες γλυκαίνουν σε όλα τα νησιά το γιορτινό τραπέζι.
- Στον Πόρο χοιρινό με σέλινο ήταν η νησιώτικη εκδοχή του χριστουγεννιάτικου τραπεζιού.

Επτάνησα

- Από την Κεφαλονιά μας έρχεται η «πουτρίδα», μαγειρευτό χοιρινό με λαχανικό εποχής, συνήθως λάχανο (μάπα) ή κουνουπίδι (κάβολε), που τρώγονταν την πρωτοχρονιά.
- Στην Ζάκυνθο ανήμερα Χριστουγέννων σερβίρονταν μοσχάρι ή κότα αυγολέμονο ενώ την παραμονή κοβόταν η κουλούρα/χριστόψωμο (σαν καρβέλι ψωμί με λάδι, κρασί, γλυκάνισο και καρύδια).
- Στην Λευκάδα συνηθίζεται ο κοκοτός (κόκορας) ή βοδινό μακαρονάδα.
- Στα Κύθηρα κάποιοι ακόμα μαγειρεύουν τα νηστίσιμα κουκιά στιφάδο με πολλά κρεμυδάκια.



Κρήτη

- Στο Λασιίθι ανήμερα τα Χριστούγεννα τρώνε τηγανητό συκώτι.
- Στο χριστουγεννιάτικο τραπέζι υπάρχει οπωσδήποτε το χοιρινό κρέας, όπως το γουρουνόπουλο στον ξυλόφουρνο με λεμονόφυλλα, αλλά και τις επόμενες ημέρες το κρέας δεν λείπει.
- χριστουγεννιάτικη συνταγή: «Γουρουνόπουλο στα λεμονόφυλλα από το Λασιίθι».
- Τα λουκάνικα, απάκια, σύγκλινο, οι «τσιγαρίδες» αλλά και η γαλοπούλα είναι αγαπημένα χριστουγεννιάτικα φαγητά σε όλο το νησί.
- Στα Σφακιά εκτός από τις γνωστές σφακιανές πίτες με μέλι και μυζήθρα, συναντάμε και τις χοιρινές ομάτες ή οματιές/ομαθιές που έχουν ως βάση τα έντερα του χοίρου

ΧΡΙΣΤΟΨΩΜΟ

Χριστόψωμο λέγεται γενικά το ψωμί (καρβέλι) ή κουλούρα που οι ελληνίδες νοικοκυρές έχουν παρασκευάσει 2-3 ημέρες προ των Χριστουγέννων ειδικά για τη μεγάλη αυτή εορτή. Η μόνη διαφορά με τα άλλα συνήθη ψωμιά είναι ο πλούσιός του στολισμός με λογής-λογής κεντήματα (κεντίδια) ή «πλουμίδια» όπως ονομάζονται

Αυτά δε τα πλουμίδια δεν είναι τυχαία και επιπόλαια κεντίδια αλλά σεβαστά σχήματα που συμβολίζουν τον καημό και το όνειρο της ελληνικής αγροτιάς.

Αυτό το ψωμί αφιερώνει η ελληνική οικογένεια με ευλάβεια στη Γέννηση του Χριστού που θα στέρξει να μεταβάλει τα «πλουμίδια» σε ευλογημένη πραγματώση.



ΠΗΓΕΣ:

- Χριστούγεννα: Ποια είναι τα πιο δημοφιλή ήθη και έθιμα στην Ελλάδα - Aftodioikisi.gr
- Τα Χριστουγεννιάτικα ήθη έθιμα και οι παραδόσεις της Ελλάδας μας (greekaffair.news)
- Κάλαντα. Από που προέρχεται το έθιμο και πότε λέγονται τις γιορτές (helppost.gr)
- 7 χριστουγεννιάτικα έθιμα στην Ελλάδα | Άγνωστη Ελλάδα (maxmag.gr)

ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!!!

